

AY ve INSAN

1953 yılında İngiltere'de Cornwall'da Charles Hyde adında bir işçi mahkemede hırsızlık suçundan yargılanmaktadır. Suçlunun avukatı savunmasını şöyle yapar: «Bu zavallı adam kelimenin tam anlamı ile gündüz insan, gece kurt.. Aslında iyi bir koca, iyi bir işçi ve iyi bir baba.. ama gelin görün ki gökteki ay dolunay oldumu aklı şirazesinden çıkıyor..» Gerçekten suçlunun karısı da avukatın bu sözlerini onaylamakta ve kocasının erdemli bir kişi olduğunu ileri sürmektedir. Fakat onun da ifadesine göre «Charles iyi bir insandır aslında ama Ayın etkisinden bir türlü kurtulamıyor, her ay bir hafta süre ile davranışları pek acıip oluyor.»

Bir yıl sonra Charles Hyde tekrar hırsızlık suçı ile mahkemeye verildi. Tam dolunay olurken kazma sallamaktan birdenbire usanmış ve Fransız Lejyonuna yazılmak üzere memleketinden ayrılmıştır. Cezayir'deki Lejyon üssüne kadar tam 1200 mil katederek gider, ama orda da eline bir kazma kürek tutuşturup yeni yapılacak kantin inşaatına gönderirler Charles'i..

Hyde, Lejyondan sağlık nedenleri ile uzaklaştırılır ve memleketine döner. Fakat tam 3 Mayıs 1954 de, dolunaydan tam bir gün sonra, kayınbiraderinin evine girip bir cüzdan ve bir çek defteri çalar. Bu defa mahkeme artık ay hastalığı mazeretini kabul etmez ve Charles 18 ay hapis hüküm giyer.

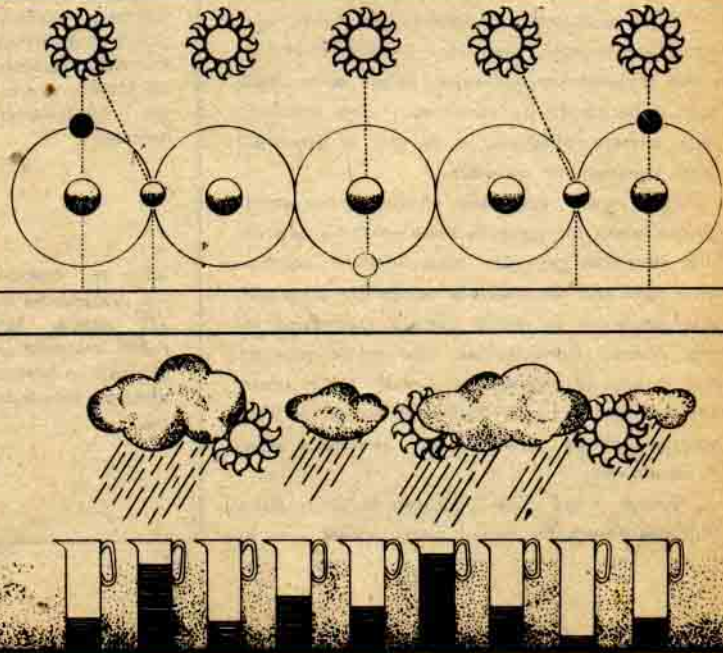
Asırlar boyunca insan ayın dönemleri ile delilik arasında bir bağıntı kurmuştur. Fakat 1969 Temmuzunda Neil Armstrong ve Edwin Aldrin ayın yüzüne ayak basıp yeryüzüne döndüler. Acaba bu adımla ayın insan üzerindeki etkilerine ait hurafeler de sona erdi mi? Hayır, ay insanlığı tarafından fethedilse dahi dünya ve insanlar üzerindeki fiziksel etkileri esrarını bir süre daha mufahaza edecektir.

Bu uzay çağında dahi aya ait mantık dışı hurafelerden tamamen kurtulamadık. Dünya nüfusunun büyük bir kısmı Apollo 11 in zaferini bilmemektedir. Yeni Gine de ve Afrika'da yerli kadınlar halâ yeni doğan çocuklarını kuvvetli ve güzel olsunlar diye yeni aya gösterirler. Grönland'da halâ kadınlar ay ışığında uyuyakalırlarsa gebe kalacaklarına inanır. 1971 yılının 10 Şubat'ında ay tutulduğu zaman Güney Amerika ve Pasifik adalarında kötü ruhları ve karanlığı kovmak için gürültülü ayınlar yapılabaktı.

Aya ait batıl inanışlar sadece ilkel insanlara özgü değildir. Büyük şehirlerde bile ayı görünce altına ya da kıymetli birşeye bakanlar az değildir. İscoçya'da kadınlar halâ yeni ayı görünce diz kırıp selâm verirler. İngiltere'de ay tutulmasının siğirleri kısırlaştıracağından korkanlar vardır, ya da karnabahar ille de yenj ay çıktığında dikilmelidir diyenler...

YENİ DOĞAN AY YAĞMURLARI

1544 meteoroloji istasyonu, 1900-1950 yılları arasındaki 50 yıllık yağış istatistiğini ortaya koydu. Çıkan sonuç: dolun ayın veya yeni doğan ayın dördüncü gününde, yağış daha kuvvetlidir. Bunun tersine, ikinci ve dördüncü çeyreklerde yağmur azdır. En az yağış ise, Arz-Ay-Güneşin hizalandığı zamanlardadır.

Yabani bütün bu inanışlara birer saçma diye gülüp geçebiliriz. Ama yine de ayın nasıl olup da yaşayan varlıkları bu denli etkilediğini tam olarak bilemediğimiz de bir gerçektir. Bilemeyince de bu inanışları kulak arkasına atıvermek kolay olmuyor.

Ay ile insan zihni arasındaki bağıntıya eski devirlerde öylesine inanılmıştı ki, edebiyatçılar, fikir adamları eserlerinde sık sık bundan söz etmekteydiler.

1963'de Londra Üniversitesinde yapılan bir tıbbi toplantıda Dr. Janino, Londra'lı ünlü katil «Karındeşen Jack» ile Boston Canavarının ayın etkisi ile aklını kaçırmış birer ruh hastası olduklarını ileri sürmüştür. Dr. Janino bu arada modern bir bilimsel araştırmaya da değinerek bir insanın elektrik potansiyelinin ayda iki defa büyük değişimler gösterdiğini ve bu zamanların da yeni ay ile dolunaya denk geldiğini açıklamış ve «En çok reaksiyon gösteren hastaların elektrik potansiyellerinin en yüksek voltaj değerini verdiğini..» belirtmiştir.

Bu deney Amerika'lı ruh sağlığı uzmanı Leonard Ravitz tarafından yapılmıştır. Bu bilim adamı insan vücudunun yayılan elektrik dalgalarını ölçmüştür. Bu araştırmaları ile ilgili bir raporunda şöyle demektedir: «34 yaşındaki şizofrenik bir hastada elektrik dalgalarının gösterdiği en yüksek voltaj tam yeni ay dönemine raslamaktadır. Hasta o zamanlar kafasında devamlı bir ağırlık ve baskıdan yakınmaktadır.»

Fakat araştırmalar ilerledikçe Dr. Ravitz, ayın dönemlerinin insan davranışı üzerinde direkt bir etkisi olmadığı kanısına vardı. Birçok bilim adamları da bu görüşü paylaşmaktadır: zihni bozuklukların artması ile dolunay ya da yeni ay arasındaki ilişki tamamen bir raslantıdır.

Ayın insan üzerindeki etkisine inanmayanlar gurubu başka bir yorumda bulunmakta ve bazı delilik türlerinin periyodik oluşu, hastalık belirtilerinin tıpkı ayın dönemlerinde olduğu gibi artıp azalması böyle bir ay deliliği fikrinin uyanmasına sebep olmuştur demektedirler. Eğer delilik nöbetleri her dolunay da şiddetlenmiş olsaydı bütün tımarhanelerdeki delilerin ay testekerek olduğu vakit zıvanadan çıkması gerekirdi, tabii tımarhane yöneticilerinin de...

Bundan 6 yıl önce İngiltere'de Allan Denis Witcomb adında bir fırıncı çırağı cinayet suçu ile

Dolun ay sırasında, Kaliforniya kıyılarında üreyen grunion balıkları, kısa bir müddet için kum üzerinde kalırlar. Bu da, yumurta koyma ve ilkbahar zamanıdır. Bundan sonra, erkek ve dişi balıklar denize sürüklenir.

Yumurtalar, kuma gömülü olarak, kıyıda kalırlar. Alçalan suyun dalgaları, onlara kadar ulaşamaz ve onları alıp götürmez. 15 günlük bir aralık esnasında yumurtalar içerisindeki balıkçıklar gelişirler.

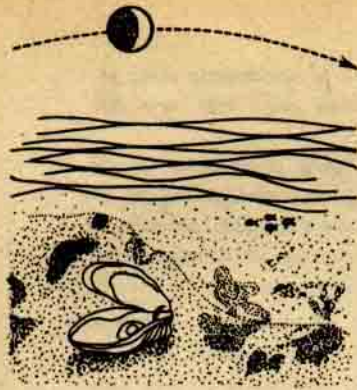

Yeni ay doğunca, sular yükselip yumurtalara dokunur ve yumurta üzerindeki zarlar yırtılır. Yükselen denizin sularına kapılarak hürriyete kavuşan balıkçıklar, denizin açıklıklarını bulurlar.

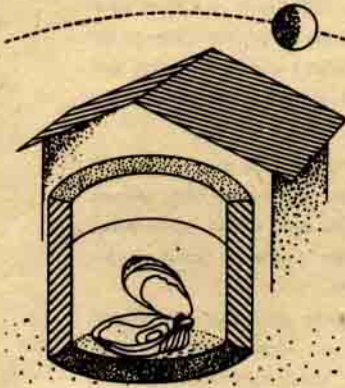

Eğer Ay, kadınların aybaşılarına etkili değilse bile rahim ifrazatına etki yapar ve böylece doğumu kolaylaştırır.

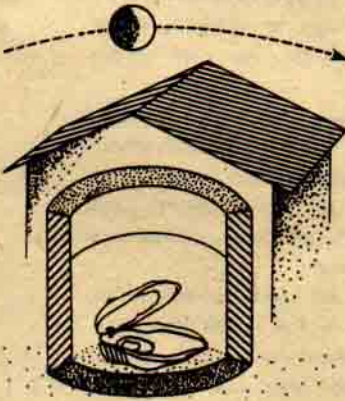

Long Island sularındaki ıstırdyelerin kabukları, suların yükseldiği sıralarda açılıyor. Bu ıstırdyeler, alınıp başka bir yere götürülürse, acaba ne olur?

İşte, aynı ıstırdyeler şimdi hermetik olarak kapalı kutular içerisinde, denizden 1500 km. uzakta bulunan Evanston'a nakil edilmektedir. İstırdyeler, önceki hayat ritmini hâlâ muhafaza etmektedir.

Ve sonra, ritim değişmeğe başlıyor ve ıstırdyeler, pusu kurmuş gibi Ayın dokunmasını bekleyerek, Ay tam Evanston boylamına geldiği zaman kabuklarını açarlar.

Hayvancıklar ay saatine göre yaşarlar...
..... fakat kadınlar,
pek emin değildir.

yargılanırken, kızkardeşi verdiği ifade de kardeşinin her zaman «ayın benim üzerinde bir tuhaf etkisi oluyor..» dediğini belirtmiş ve cinayetin bir çılgınlık sonunda işlendiğine hükmedilmmişti. Şurası kesin olarak bilinmektedir ki ruhsal bakımdan denge-siz ve heyecanlı kişiler ayın kendileri üzerinde etkisi olduğunu kafalarına koymuşlarsa dolunay zamanı olmadık çılgınlıklar yapmaktadırlar.

Birkaç yıl önce de Londra'daki Daily Express'in bilim muhabiri olan Chapman Pincher ay deliliği üzerinde bir soruşturma yapmış ve görmüş ki 500 den fazla okuyucusu ayın kendilerini ya da yakın-larını nasıl etkilediğine dair birinci sınıf bilgi veriyor...

Pincher buna dayanarak «Araştırma ve analizlerin gösterdiğine göre pek çok kişi davranışlarında periyodik değişimler göstermekte ve bazan bu değişimler toplum kurallarını yıkacak ölçüde olmaktadır. Bazı durumlarda bu periyodlar ayın dönem-leri ile çatışır, kimisi dolunayın, kimisi de yeni ayın birinci yada üçüncü dördünlüğünde dengelerini kaybeder. Şu halde delilik ile ay arasındaki ilişki sadece tesadüfidir» demektedir.

Aynı şekilde New York'daki ruhbilimcilerden Dr. Stephen Bauer ve Dr. Edward Hornick, geçen yıl batıl inançların bir istatistiki analizini yapmışlardır. Eğer dolunay deliliğin zincirinden boşanmasına sebep oluyor ise, dolunay zamanları kliniğe gelen vak'a sayısında da bir artış olmalı diye düşünmüş-ler, fakat bakmışlar ki istatistiklerde hiçbir değiş-me gözlenmiyor..

Diğer bir araştırma da birkaç yıl evvel Amerika lı doktor Kurt Richter tarafından yapılmış: bir ruhbilimci olan Richter Baltimore'daki Johns Hop-kins hastanesinde yatan ruh hastalarında aşırı heyecan ile depresyon arasındaki gidip gelmeleri incelemiştir. Gözlemlerine göre gerçekten bazı hastalar zihni faaliyetleri bakımından bir periyodik salınım göstermekte ve birkaç gün normal ve anormal davranışlar arasında değişen dengesiz bir süre geçirmektedirler. Ama her zaman ayın değişimleri ile bir paralellik kurmak kabil olmamaktadır.

Bazı hastalara bu nöbet her 28 günde bir gel-mektedir. biliyorsunuz ay da 28 günde devrini tamamlamaktadır. Diğer hastalarda ise bu süre daha az (2 gün) ya da daha uzun (40 gün) olabilmektedir.

Şuhalde bütün bu araştırmalardan kesin bir yargıya varmak kabil değil. Öte yandan Dr. Richter'in hayvanlar üzerinde yaptığı gözlemler şu ilginç sonucu vermiş: ayın devreleri ile vücuttaki bazı hormon bezleri, özellikle boyundaki tiroid ve beynin altındaki pitüviter bez arasında gayet sıkı bir ilgi vardır. Bu ikinci hormon göz yolu ile gelen ışık etkisine çok hassastır; bu yüzden tavuklar geceleri suni ışıklandırma ile daha çok yumurta yumurtlar ve yabani kuşlar da ilkbaharda aydınlık dönemin uzaması ile daha çok yumurta yaparlar.

Bununla beraber tutup da ayın gümüş ışıklarının etkisi sadece gözler yolu ile pitüviter hormonu uyarmaktır diye kesip atamayız. Akıl hastaları dolunay zamanı zıvanadan çıkıyorlar ise ay ister pırıl pırıl bir gökyüzünde olsun isterse bulutlarla kaplanmış olsun davranışları değişmez.

Bütün bunlara bakarak eskilerin «ay deliliklerin anasıdır» inancı iflâs etmiştir diye bir yargıya varmak mümkün. Ama yine de dünyanın bu uydusunun yaşayan varlıklar üzerinde etkisi olduğu, insanların davranışlarını da az ölçü de olsa etkilediği bir gerçektir. Kaldı ki delilikle ay dede arasındaki ilişki de bilimsel olarak yüzde yüz çürütülmüş değildir.

AY VE İSTİRİDYELER

Ayın akıllara durgunluk verici kudretinin ilk defa Amerikalı bir bilim adamı istiridyelerin gelgit sırasında kabuklarını açıp kapamalarını incelerken farkına varmıştır. 1953 de bu araştırmacı, Long Island körfezinden topladığı istiridyeleri 1000 mil içerdski laboratuvarına götürüp tuzlu suya koymuştur. Su düzeyi ve ısı sabit tutulmuş, laboratuvar loş olacak şekilde şiddeti değişmeyen bir ışıktla aydınlatılmıştır. İki hafta süreyle istiridyeler kabuklarını tıpkı körfezdeki gelgit saatlerine uygun olarak açıp kapamışlardır. Ay tam onların bulunduğu boylam üzerinden geçtiği anda kabuklarını açıp karcıncıklarını doyurmuşlar ve ikinci kez, ay bu sefer yeryüzünün öbür tarafındaki aynı boylamdan geçerken kabuklarını açmışlardır.

Fakat birgün eski programa göre dört saat geçtiği halde kabuklar açılmamıştır. İstiridyeler anlaşılacak bir şekilde kendilerini yeni coğrafik şartlara uydurmuşlardır. Artık kabuklarını ay tam laboratuvarın bulunduğu bölgenin baş ucundan (zenit) geçerken açmaktadırlar.

Bu deney göstermiştir ki istiridyelerin açılıp kapamalarını etkileyen faktör gelgit değil, ayın gökyüzündeki durumudur.

Buza benzer başka garip gözlemlerden de söz edebiliriz: örneğin, Avrupa'da nehirlerde yaşayan yılan balıkları ayın küçülmeye başladığı dönemde ta 3000 mil öteki Sargaz denizine, ilk dünyaya geldikleri denize göçmeye hazırlanırlar.

Sonra birde Palolos adı verilen ve tropiklerde yaşayan solucanlar vardır, bunlar mercan kayalıklarında yaşar ve yılda iki defa ortaya çıkarlar. Tam ayın sonuncu dördüne girdiği Ekim ve Kasım aylarının 1 ci gününde. Bu dışarıya çıkışlar öylesine değişmez bir düzenle olmaktadır ki Fiji ve Samoa yerlileri takvimlerini bu solucanlara göre ayarlamışlardır.

Ençok ayın balıklar üzerindeki etkisini biliyoruz. En verimli ringa avı dolunayda olur. Ayrıca bazı balıkların beyinlerine ayın direkt etkisi olduğu ve bu balıkların gelgit olaylarına karşı duyarlılaştığı bilinen bir şeydir.

Örneğin; etrafı kayalarla çevrelenmiş bir deniz gölcüğünde kapana kısılan ringa, kendisini ıslak kuma atmakta ve denizi kayalardan ötürü göremediği halde yükselen med dalgalarına kendini fırlatıvermektedir. Demek ki tıpkı istiridyelerde olduğu gibi ay görünmese dahi bir çeşit alarm saati görevini yapmaktadır.

Tabiatıyla bu uymayı yapan ayın ışığı değildir. Yılan balıklarının, istiridyelerin, solucanların hareketleri, ay isterse kalın bulutlar arkasında olsun yine de şaşmaz, bir saat gibi düzenlidir; hattâ istiridyelerinde olduğu gibi kapalı binalar bile bir engel teşkil etmemektedir.

İyi ama ta 221.462 mil uzakta bulunan ay nasıl oluyor da bulutlu ya da açık havada olsun yaşayan varlıkları etkileyebiliyor? Ve de canlı dokular üzerinde, denizde bu denli etkili olan ayın insanlar üzerinde de neden etkisi olmasın?

Atmosferin en üst katmanlarının elektriklenme durumları ayın değişmelerine göre azalıp çoğalmaktadır. Acaba bunun insan beyni üzerinde bir etkisi olabilir mi? Acaba insan beynindeki sinir hücrelerinde ay gökyüzünde konumunu değiştirdikçe konumları değişen tanecikleri mi var? Yoksa omurilik ve beyin boşluklarındaki sıvıları mı etkiliyor ay?

(Devamı Say. 17 de)